

Posudek vedoucího práce k bakalářské práci Ekateriny Fedorové
„Результатив и перфект на *-(в)шу* в нелитературных вариантах
русского языка“

Ve své bakalářské práci autorka navazuje na dlouhou tradici sovětské a ruské jazykovědy ve výzkumu v oblasti rezultatív – slovesných tvarů, které vyjadřují stav, nutně implikující předchozí děj, jehož uskutečněním právě nastal onen následující stav. Definice rezultatíva, jeho delimitace oproti perfektu a jeho základní výzkum v řadě jazyků světa pochází z Petrohradské (Leningradské) typologické školy, zejm. od V. P. Nedjalkova. Nehledě na to však rusistika (zejm. dialektologická) ukázala, že samotná ruština obsahuje velký počet odpovídajících konstrukcí se zajímavými gramatikalizačními cestami. V centru pozornosti přitom stojí nářečí (zejm. severozápadní) a posesivní konstrukce typu *У меня корова подоено*. O to zajímavější je, že poměrně málo pozornosti je věnováno konstrukcím s nominativním subjektem a sufixem *-(в)шу*, zejm. pokud se jedná o jejich výskyt mimo tradiční teritoriální nářečí ve varietě, kterou bychom mohli označit jako substandardní ruštinu nebo *просторечие*. Možné vysvětlení je nesnadná dostupnost odpovídajících dat; ta se však nyní změnilo – přes internet máme přístup k velkému množství spontánních neredigovaných psaných textů – a v kombinaci těchto faktorů leží aktualita předložené práce.

Práce je dělena na úvod (s. 8-14), část s analýzou nasbíraných dokladů (s. 15-39), část s dotazníkovým průzkumem (s. 41-48), závěry (s. 49-50), seznam literatury (s. 51) a rozsáhlou přílohu, obsahující tabulku četnosti dokladů na různá slovesa v nářečních a internetových textech, doklady z internetu a použitý dotazník (s. 52-91).

Předloženou práci lze hodnotit velmi kladně: autorce se podařilo najít velký počet relevantních dokladů z hovorových až substandardních textů na internetu (v příloze je jich uvedeno přes 500, a autorka přitom pečlivě zvážila, které doklady zohlednit a jak, viz s. 16, 30, 38) a dát je do kontrastu s existujícími popisy v dialektologické literatuře. Kromě toho z práce vychází zajímavý kontrast základního sufixu *-(в)шу* (který v této podobě existuje i ve spisovné ruštině, byť s jinou funkcí) a jeho varianty *-мишу*, která je charakteristická pouze pro nespisovné variety ruštiny: v řadě případů dominuje v materiálu v relevantní funkci právě sufix *-мишу* (srov. např. s. 19 nebo *заболевши/заболемишу* na s. 80n., *вравши/врамишу* na s. 82 atd.), což se pak projevilo i v dotazníkovém průzkumu: v řadě případů byly navržené nespisovné konstrukce pro respondenty přijatelné pouze s odpovídající nespisovnou podobou sufixu (s. 48). Autorka v předložené práci dokazuje, že zkoumaná konstrukce má v dnešní substandardní ruštině nezanedbatelnou frekvenci a také značnou produktivitu. Kromě toho má i zajímavou škálu funkcí, která sahá od rezultativního stavu (resp. jeho negace) minimálně k typu perfekta, který se v literatuře často označuje jako „hot-news-perfect“. K tomu patří rovněž, že konstrukci zdaleka netvoří pouze terminativní (telická) slovesa, pro něž je tvoření rezultativní konstrukce typické, čili je zcela bez pochyb, že analyzovaná konstrukce běžně překročuje hranice rezultatíva. Posuzovaná práce tvoří tak zajímavý a cenný příspěvek k lepšímu poznání této konstrukce.

Vzhledem k rozsahu nasbíraného materiálu a uvedené pestrosti funkcí zkoumané konstrukce je jasné, že bakalářská práce (i když použitými metodami a rozsahem pozoruhodná) nemůže stačit k jejímu úplnému popisu. To má různé aspekty: jedním z nich je skutečnost, že zkoumání substandardních variet pomocí dotazníků je nesnadná věc, zvláště v ruském jazykovém prostředí. Autorka tedy narazila na to, že drtivá většina jejích respondentů se k daným konstrukcím nechtěla znát – nepoužívá je, nezná nikoho, kdo je používá, nezná je (s. 43). Práce, která by byla bývala založená pouze na dotazníkovém šetření, by nejspíše ztroskotala (čímž není řečeno, že dotazníková část nepřinesla zajímavé výsledky, viz výš). K tomu je v značném protikladu počet dokladů z internetových textů, zejm. od některých sloves. Dalším problémem je, že široká škála funkcí uvedených konstrukcí by chtěla další a podrobnější výzkum: doklady s temporálním adverbialem vztahujícím se na čas děje (srov. např. s. 31, 33) zřejmě rezultativní nejsou. Doklady vyjadřující trvání následujícího stavu (srov. např. s. 19) ale rezultativní jsou. Slovesa nedok. vidu sotva tvoří rezultativa (srov. např. doklad 49 na s. 25), slovesa dok. vidu (např. na s. 26) mohou vyjadřovat výsledný stav (a v materiálu to často dělají). Zde by samozřejmě v budoucnosti bylo žádoucí se dozvědět, zda tyto funkce stojí volně vedle sebe, čili od libovolných sloves lze tvořit všechno, zda jsou restriktce (četnost dokladů pro konstrukci u různých sloves je různá, ale také její přijatelnost pro informanty, konstrukce tudíž má určitě jádro a periférii), zda predikativně použité slovesné tvary na *-(в)ши* v substandardních varietách ruštiny mohou konkurovat i préteritu na *-л*, zda existují kontexty, v nichž se používat nedají (narrativní kontexty, vzdálená minulost?) atd. Odpovědi na tyto otázky nejsou snadné, protože stovky dokladů nestačí na to, aby bylo možné z nedoloženosti nějakého užití usoudit na jeho nemožnost, a najít vhodné informanty na tak jemné odstíny v nespisovné varietě ruštiny je krajně složité. Nejedná se tedy o nedostatky předložené práce, spíše o výzvy do budoucnosti, jak konstatuje i sama autorka.

Práce je i formálně velmi pečlivě zpracovaná, neobsahuje téměř překlepy¹ a vykazuje přesný a stylisticky adekvátní lingvistický metajazyk.

Bakalářskou práci Ekateriny Fedorové „Результатив и перфект на *-(в)ши* в нелитературных вариантах русского языка“ doporučuji k obhajobě a navrhuji v případě úspěšné obhajoby její hodnocení stupněm 1 – „výborně“.

V Praze, dne 31. 8. 2016

(Markus Giger)

¹ Ve větě *Мы выяснили что большинство предикативных форм на *-(в)ши* образуется от непереходных глаголов совершенного вида, что однако не исключает возможность образования данных форм от непереходных глаголов или от глаголов несовершенного вида* na s. 50 by asi mělo stát *что однако не исключает возможность образования данных форм от **переходных** глаголов.*